

Szülőföldjeim

Jankovics József interjúja Karinthy Ferencsel

1975

– *Miért többes szám: szülőföldjeim?*

– A Bakács téri klinikán születtem, a kilencedik kerületben, onnan hoztak át a Lágymányosra. Itt éltünk tizennégy éves koromig. Nagyon sok minden ide fűz: gyerekkori, kamaszkori emlékek. Amit Devecseri olyan szépen fogalmazott meg *A Lágymányosi utca és a Bicskei utca sarkán* című versében: „Mikor még itt éltünk mindahányan, / a világ világ volt, nemcsak álom, / ebben az udvarban rózsák voltak, / ezen a falon át kihajoltak...” Innen származnak az őselményeim. A feleségem is idevaló.

– De azért nemcsak ez a szülőföldem. Annak tekintem a Ferencvárost is, hiszen laktunk ott, már kamaszkoromban, az Üllői úton, oda jártam az FTC-pályára leselkedni az edzésekre. Szülőföldem Nógrádverőce, ahol valaha többször nyaraltunk szüleimmel, Devecseriékkal meg a Szigeti fiúkkal, akik már híres vízilabdázók voltak.

– A Balatont, Siófokot (és talán egy kicsit Lellét és Boglárt is) szülőföldemnek tartom. Ott volt Vitézék penziója, az a második otthonunk. Fizetni se kellett, télen aztán jött hozzánk Margit néni... Margit néni a nemrég meghalt Gabi bátyámnak volt keresztanyja. Oda hármunkat, fiúkat kicsaptak már a vizsgák délutánján, és semmi gond ránk az őszi iskoláig. A Vitéz lányok is hárman voltak: Anikó, Marika, Vera. Egész nap lent lógtunk a Balatonnál, az ingyenstrandról beúsztuk a nagystrandra, ahol persze ugyanolyan a víz is meg a homok is, de maga a belógás a hecc. És később abban a házban halt meg apám. Azóta többször átépítették. Eredetileg az akkori idők egyik legtehetségesebb művésze, Kozma Lajos tervezte. Tornyos, furcsa, jellegzetes épület, bent Gulácsy-képek reprodukciói, Nakonxipán. Ha csak arrafelé járok, ma is megnézem. Nemrég Vitéz Anikóval mentünk el oda, ő most Ausztráliában él, és hazalátogatott. Siófok egyébként irtózatosan megváltozott. Tudom, az a szállodasor, a külföldiek tömege idegenforgalmi, turisztikai okokból fontos, és devizát hoz. De én nem járok már oda. Túl nagy a lárma Siófokon.

– Újabb szülőföldemnek érzem Leányfalut is, ahol az év négy-öt hónapját töltöm.

– Legutóbb pedig szülőföldemmé vált – nagyon furcsa és nagyon távoli – Kisbacon, a Székelyföldön. Barátaink, Benedekék révén jutottunk el oda először, még Benedek Marcell-lal, űk valamennyien onnét származnak. Benedek Elek lánya, Flóra ma is ott él, a régi házban, ami most emlékház. Nagyon szeretjük, s úgyszólván minden esztendőben, de olykor évenként kétszer is meglátogatjuk. Elmesélik, mi történt a faluban, ki ment férjhez, ki halt meg azóta, hogy utoljára ott jártunk. Varázsos kis székely falucska, oda-
ejtve Nagybacon, a Csík orra és a borvizes Bibarcfalva közé. Az egész táj csupa borvíz. Igen-igen szépen beszélnek ott magyarul. Sok érdekes tájszavuk van, sok furcsa ejtési sajátosságuk. Nálunk csak *gyerekek* vannak, ott meg a népnyelvben, köznyelvben is: *gyermekek*. Nálunk csak *és*, legalábbis az élőbeszédben, az *s* csupán írásban, leginkább versekben, hogy kijöjjon a mérték. Ott: *egy fiúcska s egy leányka bójönnek*. Engem azonban legfőképp a székely nyelv rendkívüli grammatikai gazdagsága ragad el. Ma is elevenen élnek olyan igeidők, mint *láték, láttam volt, láték vala, sőt látand!* Használatosak a szenvedő igealakok. Az anya azzal pirongatja kisfiát, hogy vigyázzon, mert *megverődik*. Él a *látnök, hallanók*, amit le nem mernék írni egy mai hangvételeű novellában, félve, hogy modorosságnak hat. Nekünk csak két igeidőnk van, múlt és jelen, jövőnk nincs: *eszem, ettem*, de már az *enni fogók* bonyolult körülírás. Nehogy azt hidd, magyarkodni akarok. Csak éppen irigylem a székelyeket: mennyivel szebben beszélhetnek, mennyivel nagyobb a készlet, melyből meríthetnek. Azokat az árnyalt és finom viszonyításokat hiányolom, amikre nekem mint írónak – öregapja fűlit az írónak: a hétköznapi beszédben volna rájuk szükségem. Hát nekem ez is szülőföld ilyen értelemben. És ha még törném a fejem, volna tán más is. A kör tágul, egyre több és több hely válik fontossá. Mi is az a szülőföld? Ahová újra és újra elmegyek, közöm van hozzá, kíváncsi vagyok, mi történt ott, mi változott.

– *És mi a hazá? Hiszen külföldi utazásai során sem feledkezik meg a hazára figyelni.*

– Naiv, pontatlan fogalmazás volna, hogy az a hazá, amit az ember szeret. Én erre az országra legalább annyira haragszom, mint amennyire szeretem. Sőt igazán bosszankodni, dühöngeni, gyűlölni csak idehaza tudok. Mit izgat engem, hogy Amerikában így meg úgy, ki az elnök, mint játszanak a színházak, ki mit mond, vagy a dollárnak mennyi az árfolyama. Az a hazám, ami érdekel, amihez közöm van.

– Persze azért mindenütt igyekeztem átvenni az életritmust, s nem előkelő idegenként szemlélődni. Az ottani újságokat olvastam, mármint ha értettem a nyelvet, választottam magamnak csapatot, amelyeknek szurkoljak, talán még pártot is, mellyel az adott körülmények között rokonszenvezhetek. Voltak barátaim, s nyilván kerültek ellenségeim is. Hiszen Amerikában

háromszor jártam, egyszer a feleségemmel fél évig. Ennyi idő alatt az ember, ha egy helyen csücsül, már ellenségeket is tud szerezni. Tehát igyekeztem mindig annak az országnak életét élni, ahol épp voltam. De nekem ez mindig csak mozi volt. Modern, háromdimenziós mozi, ahol vannak házak, utcák, étel, ital, üzlet, pénz, politika, nők, sport. De számomra ez nem gilt. Majd fölgyűjtják a villanyt, vége az előadásnak, és haza kell mennem.

– Egyszer, hosszú külföldi tartózkodás után visszatérve, leutaztam a Balatonra. A Nemzeti Színház üdülőjében dolgoztam, írtam valamit, és ahhoz szükségem volt egy zsoltár pontos szövegére. (Hja, nem könnyű szegény realista írónak. Mindent tudnia kell, mindennek utána kell járnia. Nem írhatom hasból, hogy mi történt ekkor és ekkor, ki volt a miniszterelnök Magyarországon, teszem azt, 1902. június 2-án, ha épp ott tartok – azt is tudnom kell, süttött-e a nap, vagy esett-e az eső. Utánanézek még az időjárás-jelentésnek is.) Tehát szükségem volt egy bizonyos református zsoltár pontos szövegére, kitől tudhatnám meg? Dolgozott ott egy kedves, művelt pincér, a népi írók lelkes híve, s nekem az volt az érzésem, hogy ő bizonyára ismeri. Mert bizonyára református. Kértem tőle, hová is járt iskolába: a győri bencésekhez. Puff neki. Igen, mondja, kálvinista létére a bencésekhez. El is énekelte azt a zsoltárt. Hát ez a haza. Az ember valakiről, akivel soha vallási kérdésekről nem társalgott, mégis sejti, hogy református. Ezek kicsi dolgok, de azt hiszem, az irodalom túlnyomórészt ilyen kicsi dolgokból áll, vagy ilyesmikből is. Hadd idézzem Móriczot, akinek Lili lánya nemrég *Kedves Mária* címmel adta ki a leveleit. Az egyikben azt írja, nem szó szerint idézem, vonaton utazik, és mivel minden érdeklő rájön arra, hogy neki ebben az országban a zsellértől a báróig mindenki rokona. Ez nagyon fontos! Nézd, én elmúltam ötvenéves, nekem ebben az országban mindenkit ismernem kell. Nemrég írtam egy novellát a mai arisztokratákról. Mondanom se kell, hogy senki iam-fiam gróf vagy báró nem volt. De mégis, nekem ebben a kis országban mindent és mindenkit meg kell tudnom írni, az arisztokratákat is, a bányászokat is. Mert ha én ennyi idő alatt nem szedtem össze, amennyi egy novellához kell, akkor elmehetek a sóhivatalba. Mikor jutok én idáig Amerikában? Az irodalom, igaz, nemcsak ebből áll, de azért tudni kell. Hogy higgyen nekem az olvasó a lényeges dolgokban, ha a kicsiségekben hazugságon kap? Ez megint az idetartozás kérdése. Itt ismerjük legjobban a nyelvet, a körülményeket, az emberek fizimiskáját, és talán, hogy mi van a szívekben. Honnan tudhatnám én, mi van egy ausztráliai vagy afrikai ember szívében?

– Nézd, a magyar újságok jelenleg igazán nincsenek a világ élvonalában, már ami a színességet, érdekességet, jól informáltságot illeti, ezt sajnos tudjuk. Mégis, hányszor előfordul, hogy este tizenegy tájban beszaladok az

Emke aluljáróba, mert olykor ott már kapható a másnapi *Népsport* és egyéb újság, és már aznap este kíváncsi vagyok rá. Ez még sose jutott eszembe például Amerikában, pedig ott is árusítják este a reggeli lapot, és a vasárnap *New York Times* legalább három kiló.

– Van egy játékunk idehaza: felütöm valahol a telefonkönyvet, és minden hasábon kell találnom legalább egy ismerőst. Akivel beszéltem már, vagy esetleg hallottam a színházban, az operában, láttam, találkoztam vele az utcán, meccsen vagy bárhol. És általában rá is akadok, csak nagy ritkán nem sikerül, de van úgy, hogy kettőre is. Most számítsd ki, hány lap van a telefonkönyvben, és minden lapon négy hasáb.

– Még valamit. Középkorban utáltam a történelmet, különösen az évszámokat. Már-már öngyilkos akartam lenni, apámat kérdeztem, nincs-e olyan gimnázium, ahol nem tanítanak történelmet. Most meg úgy szólván semmi nem érdekel úgy. Az első és második világháború éppúgy, mint a trójai vagy napóleoni háborúk – és az évszámok furcsa módon belém rögződnek. Amikor már szükségem sincs rájuk, mert itt ez a sok könyv, lexikon. Rettentően érdekel 1848, Görgey, 1918–19. De éppígy mondhatnám Zrínyi körét és korát. Vagy az Árpádok, a magyar őstörténet, a honfoglalás előtti vándorlások, és így tovább. A századforduló is izgalmas, mondjuk, Nagyvárad akkoriban, mindent elolvastam hozzá – mindent? Na jó, elég sokat.

– *Hogyan valósul meg a közép-európai földdarabhoz, hazájához, a rajta élő emberekhez és történelmi múltjukhoz való ragaszkodása?*

– Többször mondtad ezt a szót: haza. Gyerekkoromban szinte másról se lehetett hallani, olvasni, csak nemzetről, hazaszeretetről. Már nagyon fiatalon kialakult bennem egy reflex, irtóztam a nagy szavaktól. Reggeltől estig mindenütt ezt kiabálták. Úgy kellett imádkozni az iskolában: „Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek egy isteni örök igazságban, hiszek Magyarország feltámadásában, ámen.” Meg: „Csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország.” A fiataloknak akkor is az volt a természetete, hogy amit nagyon pumpáltak a fejükbe, az ellen tiltakoztak. Majdnem botrány támadt az egyik házi dolgozatomból, mert azt írtam, én ugyan nem vagyok hazafi, de azért... már nem is tudom, hogy folytattam. Aztán szüleim tanácsára vastagon kihúztuk tustintával, mert ebből mégis csak baj lehet.

– A hazaszeretetnek, idetartozásnak van egy patetikus megfogalmazása. Hogy Petőfi elhanyaglik a csatamezőn, és szíve vérével írja a porba: Hazám. És ezt a csupa nagybetűs Nemzetet, Hazát bontjuk aztán le megyékre, városokra, kerületekre, utcákra. Az egészből kiindulni és azt kiporciózni annyifelé, ahány fű, fa, bokor. Evvel én nem tudok mit kezdeni, számomra

idegen, elvont, és máig bennem van annak a kis elemistának az ódzkodása. Azután telik-múlik az idő, s bizonyos apró dolgok kezdenek mind többet jelenteni. Egy régi kapualj, utcasarok, grund – teljes jogú magyar szó ez Molnár Ferenc óta –, ahol az ember a labdát rúgta, a holtág, melyben vízilabdázott. Egy utca, ahol először kíséretett vagy várt kislányokat, egy tömb, amit négyszáz méteres futóverseny címen körülloholt. Ezek a dolgok egyre fontosabbak. És az esztendőkkkel szaporodnak a kapualjak, bokrok, fák, régi mozik, utcák, terek, rétek, villamossínek, vasúti töltések, hidak, hegyek. És az emberek, akik ott laknak. S ez tágul és tágul. Az utcából kerület lesz vagy egy környék, amihez jobban odatartozunk. És a kerületekből, vidékekből lassanként kikerekedik az ország. Hát ezzel a nem patetikus, de nagyon érzékletes, reális megközelítéssel már egyre többet jelent nekem a szülőföld. Nem hiszek abban a hazaszeretben, amely zászlót lenget, és kiabál, és a mellét döngeti. Nagyon sokszor megbukott ez a zajos, színpadias pufogtatás. Százszor kiderült, hogy nagy szavak, frázisok, hiába ismételtetik őket reggeltől estig, nem tartanak össze. Az igazi összetartozás alulról épül, ilyen kicsiségekből. Vigyázzunk hát a padokra, utcasarkokra, grundokra, mozikra, futballpályákra, a Feneketlen-tóra.

– *Determinálja-e írás közben a szülőföld a fantáziát is?*

– Az író természetesen legszívesebben arról ír, amit legjobban, legrégebben ismer. De áll ez az olvasóra is. Amit olvasok, játszódjék a világ bármely részén, azt gyermekkorom jellegzetes színhelyeibe képzelem bele. A tengereket, vizeket, dokkokat, kikötőket mindig a légymányosi holtágba gyömöszölöm, legyen az Singapore, Yokohama vagy Rio de Janeiro. Ugyanígy a mozi vagy színház vagy hangversenyterem nekem mindig a régi budai Simplon mozi. S hasonlóképpen az emberek is: a regényhősöket hozzápasszítom, ráillesztem ismerőseimre. Nagyon fontos, perdöntő dolog például, hová képzelem a házat, ahol Raszkolnyikov megöli az öregasszonyt. Nekem az a ház mindig a Verpeléti út 2. Hogy került Raszkolnyikov a régi Verpeléti útra? Én laktam ott gyerekkoromban, és oda megy föl baltával; még a lépcsőházat is úgy alakítom át. Nem valami nagy fölfedezés ez, bizonyosan írtak is már erről, talán magam is. Ha csinálnának egy tesztet, kiderülne, hogy az olvasott cselekményt képzeletünk túlnyomóan olyan színhelyekre teszi át, melyeket hatéves korunk előtt ismertünk meg. Ez az olvasó aktív részvétele az irodalomban.

– *A faluról elszármazott írónál-költőknél egy-egy régen hallott szó, a falusi élet tünőfélben lévő rekvizitumai automatikusan felidéznek a múltat, a gyerekkort. Mi indítja be ezt a mechanizmust az urbánus írónál?*

– Például egész ócska, régi slágerek. „Jaj, de ravasz dolog ez a tavasz”, vagy: „A legszebb tánc a simi”. A Verpeléti úti házba gyakran jöttek verklisek, har-

monikások, a zárt udvaron énekeltek, muzsikáltak, és a cselédek meg nagyságák aprópénzt dobáltak le nekik, papírba csomagolva. Vagy látom a Budafoki út sarkán a régi dohánygyárat, most valami ételmezési intézet van ott, és hallok is a kürtjét, pedig rég nem szól: mindig három óraker dudált. Utána megtelt az utca dohánygyári munkásokkal. Sok tót Carmen, nem énekelve és cigarettázva, mint az operában, hanem eltörődött, kendős asszonyok, rohanva a családhoz, gyerekekhez. Ilyet sokat tudnék mesélni.

– *Elmondana egy jellegzetes lágymányosi történetet?*

– Van ott egy ház, a Karinthy Frigyes (volt Verpeléti) út 2. és Bartók Béla (volt Horthy Miklós) út 56. közt, két bejáratral, erre is, arra is nyílik kapuja. Tehát átjáróháznak gondolhatta az ember. Ámbár semmi oka, hogy itt átjárjanak, mert kinn a körtéren ugyanolyan hosszú vagy rövid az út, és ki is írták, hogy ez nem átjáróház. De a budapesti ember már olyan, arra szeret járni, amerre nem szabad. Volt ott egy házmester, hatalmas, vastag, üvöltő alak, a Láng. Ennek a Lángnak avval telt az élete, folyton azt ordította: „Ez nem átjáróház! Ez nem átjáróház!” Mi, gyerekek, nagyon féltünk is tőle. Nos, a Láng addig ordított, míg elérte a tulajnál, hogy abba a parányi udvarba igen költséges, széles, magas, vastag kőfalat építettek. És a kőfalba egy vasajtót, amit bezártak, hogy ez nem átjáróház. Aztán a lakók kívánságára később mégis kinyitották, és az emberek megint átjártak. Utóbb új tulajdonos vette meg a házat, akkor megint bezárták, és 45-ben, mivel most már minden szabad, ismét kinyitották. Íme, a lágymányosi vasfüggöny. Egy budai bérházban Európa történelme.

– *Egyik nyilatkozata szerint életének legnagyobb cezúrája a háború. Több írásának ez a témája. A Budapesti tavasz-on kívül a Gellérthegyi álmok, Aranyidő, Régi Nyár stb. Mi itt a költészet és valóság viszonya, a személyes életrajz tényeiből mi került át a művekbe?*

– Egyetemi hallgató lévén, 44-ig mentesültem a bevonulási kötelezettség alól. 44-ben pedig, amikor behívtak, olyan zűrzavar volt, a közeledő front, menekültek, hogy rövidesen meg tudtam lépni. Először a helyőrségi kórházban dekkoltam, különféle megjátszott betegségekkel. Kivéttem az egészséges vakbelemet, mandulámat. A legsúlyosabb időkben is Budapesten éltem hamis papírokkal. Nem a nevemet változtattam meg, hanem az őseimet kozmetikáztam át. Jeney Obi jégkorongozó, akkor fővárosi tisztviselő szerzett, illetve készített nekem saját kezűleg katonai alkalmatlansági bizonyítványt. Ez nagyon értékes papír volt. Endrei Walter barátommal pedig, aki egész okmánygyárat szervezett, kijavítottuk irataimban a fölmenők adatait, ahol kellett. Nagyon körülcsapdosott a villám, nem kímélte meg a mi családunkat se. Erről most nem akarok beszélni. Ám én személy szerint szerencsés voltam. Óvó kezek vettek körül, és védett talán apám

emléke is, az, hogy az ő fia vagyok. Lefogyva, lerongyolódva ugyan, de elég jó egészségben értem meg az új világot. Budapest ostroma nem is annyira politikailag volt döntő az életemben, inkább emberileg. A gyerekeknek egy híd olyan örökkévalónak tetszik, mint a Gellérthegy vagy a Duna. És a házak meg a villamos is. És meg kell érnie, hogy mindez szinte egyik napról a másikra romba dől.

– *Ez az az élmény, amit így fogalmaz meg a Budapesti tavasz-ban Pintér Zoltán: „Ez nem város többé... ez már nem Budapest, csak feketére égett, utálatos romok, gödrök, ide hiába jön akárki... ez a világ vége...?”*

– Majdnem olyan, mintha a szeme láttára végeznék ki a szüleit. Irtózatossok. Amikor először kimentem 1945. január 19-én a Duna-partra, és ott megláttam... Nem sírtam, mert az már jó, ha az ember sír. Valami abszurd, irreális, irracionális kép. Hetek kellettek, amíg ezt az új, vihar tépte panorámát úgy-ahogy megszoktam.

– *Mégis: miben bízhatott akkoriban?*

– Elég tájékozott voltam már tíz-tizenegy éves koromban. Járt hozzánk *Az Est*, *Pesti Napló*, *Magyarország*, *Terápiás Közlemények*, *Délibáb*, *Színházi Élet*, a *Nyugat*. Mindet elolvastam, gyakran első szótól az utolsóig, ahogy a gyerekek és öregek szokták. Volt már sejtelmem róla, mi a hitlerizmus, meg hát éltem is egy közegben, leestek morzsák az asztali beszélgetésekből. Tudtam, hogy valami nagyon kegyetlen, rossz, embertelen és gonosz dolog. Egész fiatalon láttam, amint a gyűlöletes dolog óriásivá nő, Európán, sőt Afrika egy részén is uralkodik, és a végén mégis vereséget szenved. A rossz ügy elbukott, és győzött az igazság. Látod, most én mondom a nagy szavakat. Ebben a harcban természetesen a szövetségeseinknek szurkoltam Hitler ellen és a hazai hitleristák ellen, az ő rádióikat hallgattam, ha fogni tudtam. Végigkövethetem, hogy egy gyilkos, antihumánus ügy megszületik, naggyá nő, szörnyeteg hatalommá – de a végén mégiscsak levágják a szörny hét vagy hetvenhét fejét. Ez életre szóló és máig ható élmény. Hitet ad most is, és talán ezért bízom úgy benne, és remélem mindhalálig, hogy a hazugság, piszokság, csalás ideig-óráig győzedelmeskedhet, de végül, mint a Dickens-regényekben és a mesékben, minden jóra fordul. Vagy mint Molière darabjaiban, az utolsó percben megérkezik a királyi küldött, és rendet teremt. Én mindig várom a király küldöttjét.

– Még azt akarom elmondani, a hamis papírjaimmal is mindennap volt hová mennem. Fél évig éltem úgy Budapesten, hogy reggel nem tudtam, hol alszom este. Akik befogadtak, valamennyien életüket kockáztatták. Kotsis Ivánék, és a többi jó barát. Tudom, ebben is szerencsésnek mondhatom magam, mert csak amit én megértem, az elmúlt fél században is hány volt, istenem, aki szertenézett, s nem lelé honját a hazában. Nekem azonban ez az a város, ahol mindig volt hová mennem.

– *Térjünk vissza a jelenbe és Lágymányosra. Hiszen mégiscsak itt él, erről a vidékről írt legtöbbet. Nemcsak szépirodalmi alkotásokban bukkanunk gyakran lágymányosi helynevekre, a szociográfus valóságfaggató szemével is figyelte a kerületet. Milyennek látta és látja ma?*

– Nem szép vidék, nem is egységes. Ha idegenek szemével próbálok nézni, semmi különöset nem találnék benne. De aki itt él, annak talán épp ez a sokszínűsége érdekes, vonzó. Periféria volt, falu is, város is. Noha Budapest azóta hatalmasat nőtt, messze túlnőtt Lágymányoson, ebből a jellegéből máig megőrzött valamit. A külváros szépsége, költészete: ez a huszadik század ajándéka a magyar irodalomnak.

– *A Hadik kávéház iránt nem érez nosztalgiát?*

– Nagyon sajnálom, hogy nincs már meg a Hadik. Többször javasoltam, állítsák vissza, vagy legalább egy ilyen nevű presszót nyissanak a helyén. Tudod, ki mindenki járt oda? Sokan megírták, regények születtek róla, az *Egy foglalt páholy története* Németh Andortól, és *A hasfelmetszés előnyei*-ben Devecseri is sűrűn emlegeti, s még mások is.

– *Budapest és a tizenegyedik kerület lakosai jól ismerik Karinthy Ferencet. Milyen érzés ez?*

– A televízió manapság személyükben is népszerűsíti az írókat, s olykor az én arcom is megjelenik a képernyőn. Persze kellemes, hiúságot legyezgető dolog, ha az utcán, buszon vagy az üzletben felismernek. Fontosabb azonban, hogy ezáltal az emberek talán kissé nyíltabban beszélnek hozzám. Van bennük valami bizodalom, hogyha az írónak elmondják, ami foglalkoztatja őket, akkor az jó helyre kerül. Korunkban az írók mintha átvették volna a gyóntatók szerepét – természetesen a tanácstagokkal és pszichológusokkal osztva. Nekem pedig hasznos ez, hiszen abból élek, hogy az emberek beszélnek hozzám.

– *Az utóbbi húsz évben óriásit változott Lágymányos panorámája. Ilyennek képzeltek egykor a jövő Lágymányosát?*

– Tegnap délután be kellett hajtanom a városba csúcsforgalomban. Innen a hegyről a Bartók Béla úton, Gellért téren, Szabadság-hídon át a Kálvin térre. Hát az valami iszonyú. Legalább fél óra, még több is. Kocsi, villamos, autóbusz, kocsi, kocsi. És be vagy zárva, se előre, se hátra, oldalt se lehet kitörni. Mint a Fellini-filmben. Káromkodtam persze végig a fél vagy háromnegyed órán át. De közben valami csöndes büszkeség is eltöltött. Hogy ilyen szörnyűséges világváros lett ez a mi kis Budapestünk, ez az én kültelki Lágymányosom. A mi kis falunk, ahol felnőttem, és még láttam az omnibuszt a Villányi úton meg a kétkerekű tragacsokat, melyekkel a kibombázottak hurcolkodtak a front után. És most íme, a mindent eldugaszoló járművek tízezrei miatt szitkozódok. Megér az ember egyet mást, csak élni kell.

– *Mit vall szívesen magáénak a terület tájképéből?*

– Itt hatalmas lakótelepek nőttek az elmúlt tíz-tizenöt évben: a kelenföldi, a lágymányosi meg az Őrmezei – ahol Zelk is lakik. Egész utcák, városrészek, negyedek tűntek el, és születtek újjá.

– Nekem persze legkedvesebbek az ifjúkori tájak. A holtág, az a földnyelv a vasúti híd alatt. A Ménesi út, a Mányoki út, Somlói út, a Citadella. Meg ez a lapály itt lent, a Badacsonyi utca, Tarcali utca vidéke. A Feneketlen-tavat és környékét ma már nem kedvelem annyira: túl rendezett, jól felsült. Jobban tetszett az a lápos, nádas mocsár és titokzatos vadvízország, ami gyerekkoromban volt ott, pompásan lehetett rabló-pandúrozni. De azért ma is mindennap nézem, mert nekem akkor kezdődik a tél, amikor a Feneketlen-tó befagy. S az hirdeti a tavaszt, ha van még rajta jég, de már ráfolyik és pocsog az olvadó víz.

*(Körvadászat. Riportok, beszélgetések. Szépirodalmi, Budapest, 1984.
[Karinthy Ferenc művei] 414–428. old.)*